

s-au cerut relațiuni prin Chestura Poliției Municipiului Sibiu, care prin adresa nr. 18.976 din 1 noiembrie 1934 ne înaintează o copie după raportul trimis Inspectoratului Regional Cluj despre felul cum a decurs congresul romilor la Sibiu, împreună cu o declarație a d-lui Constantin Brașoveanu[1], din care rezultă:

- Tipărirea manifestului a fost finanțată de romii intelectuali din Sibiu.
- Că a fost copiat după un manifest al d-lui Calinic I. Popp Șerboianu și adaptat locului.

Din cercetările noastre rezultă următoarele:

În cursul anului 1933 s-au făcut 2 încercări pentru constituirea țiganilor în asociație, și anume: de către pretinsul arhimandrit Calinic I. Popp Șerboianu, sub denumirea de Asociația Generală a Țiganilor din România, și de către G.A. Lăzărescu-Lăzărică, sub denumirea de Uniunea Generală a Romilor din România, acesta din urmă încercând chiar să obțină personalitate juridică asociației de sub conducerea sa. Însă întrucât această asociație având printre membrii săi și oameni de proastă reputație, s-a dat aviz nefavorabil cererii.

G.A. Lăzărescu-Lăzărică nu are nici o calitate de a reprezenta vreo asociație a romilor din România, iar intervenția consiliului central al bisericii s-a făcut în urma cererii făcută de acesta. Singura asociație recunoscută este aceea de sub conducerea d-lui G. Niculescu, care a obținut personalitate juridică.

În declarația dată de G. Niculescu, arată că activitatea domniei sale pe tărâm religios este bine cunoscută I.P.S.S. Patriarhul, prin actul de la 14 octombrie a.c., când în prezența I.P.S.S. Patriarhul s-a oficiat la Ploiești botezul celor 100 de romi și prin urmare nu dânsul, ci G.A. Lăzărescu-Lăzărică urmărește dezbinarea între romi.

Referind la cele de mai sus, vă rog a dispune comunicarea rezultatelor comunicărilor voastre, anexând și actele justificative.

Comisar ajutor
[indescifrabil]

(Arh.St.București, Prefectura Poliției Capitalei, dos. 123/1933, f.103)

[1] Raportul înaintat Inspectoratului de Poliție Cluj și declarația lui C. Brașoveanu, în același dosar, f.99-101. Textual, cel din urmă declară: „Manifestul redactat pentru congresul romilor din județul Sibiu, ținut în ziua de 9 septembrie a.c., a fost copiat după manifestul d-lui arhimandrit Calinic I. Popp Șerboianu. Domnia sa mi-a dat cuvenita învoire să-l copiem. Manifestul a fost copiat la Tipografia «Vestemean» din Sibiu și tipăritura lui a fost finanțată de romii intelectuali din Sibiu” (f.101).

Domnule Primar,

Subsemnații, locuitori în Cluj, Colonia Țiganilor de lângă fabrica „Iris”, cu profund respect venim a vă ruga să binevoiti a dispune să ni se dea în mod *gratuit lemne*, căci înghețăm cu toții de frig.

Suntem în total 65 de familii. Aproape toți suntem șomeri și muritori de foame. Întrucât ajutați pe cei săraci, vă rugăm și noi să vă îndurați și să ne dați ajutorul cerut.

Vă aducem la cunoștință, Domnule Primar, că deși ducem o viață de mizerie, în urma organizării pe care am făcut-o din inițiativa noastră, având primar cu delegație din partea Chesturii Cluj, a dispărut orice neregulă penală din mijlocul nostru. Pentru a vă convinge că ducem o viață cinstită, vă rugăm să cereți și avizul poliției.

Primiți vă rugăm, Domnule Primar, asigurarea devotamentului și respectului ce vă păstrăm.

Szilágyi Antal

Cluj, la 22.I.1935

D-sale, D-lui Primar al Municipiului Cluj

(Arh.St.Cluj, Primăria municipiului Cluj, dos. 2117/1935, f.1)

75

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara
No. 1626/26 ian. 1935

**Domnului Director General al Poliției
Dir. Pol. de Sig. București**

Avem onoare a raporta, spre știință, că în ziua de 13 ianuarie a.c. a avut loc în orașul Orșova în sala „Weisskopf” congresul romilor, filiala Orșova, la care a luat parte un număr de circa 100 persoane, toți țigani muncitori din Orșova și împrejurimi.

Congresul s-a deschis la ora 14 și a durat până la ora 17.20, când a luat sfârșit. Ședința a fost deschisă de către președintele de onoare Pera Gheorghe I., după care vicepreședintele Mihail Anghel a ținut o cuvântare prin care a cerut de a se apăra drepturile romilor. Sitariu Ilie ține o cuvântare în care cere ca toți romii să se unească pentru apărarea intereselor lor. Mai ține o cuvântare Agasin Gheorghe, care explică membrilor prezenți avantajele oferite de statutul Asociației. Vorbește apoi secretarul filialei, Dumitrescu Pavel, care arată felul cum au fost dezrobiți țiganii de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza[1], apoi arată că de atunci și până acum nu s-a mai gândit nimeni la ei, până acum când prin munca neobositului președinte [G.] Niculescu au toate favorurile și toate drepturile ca orice cetățean român.

Se alege apoi comitetul, care se compune din următoarele persoane: Gheorghe Pera I., președinte de onoare, Ioan Stan, președinte activ, vicepreședinte Mihail Anghel, casier Dobre Nicolae și secretar Dumitrescu Pavel. După care

ședința se încheie de către președintele activ, Ioan Stan, adunarea luând sfârșit într-o perfectă liniște și ordine.

Inspector regional,
[indescifrabil]

Șeful Serv. Sig.,
[indescifrabil]

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.149)

[1] În realitate, țiganii au fost dezrobiți ceva mai înainte. Aici, referința se face la reforma agrară din 1864, în vremea domniei lui Al.I. Cuza, când prin aplicarea acestei legi o parte din țigani devin mici proprietari de pământ.

76

Poliția orașului Caracal
Nr. 503 din 3 februarie 1935

Către Parchetul Trib. Romanați

Avem onoare a vă aduce la cunoștință că Asociația romilor din județul Romanați, prin petițiunea adresată Trib. Romanați secția I și înregistrată sub nr. 32.605 din 12 noiembrie 1934, a cerut să fie recunoscută persoană juridică.

Tribunalul Romanați Secția I, cu adresa nr. 43.989 din 17 noiembrie 1934, a cerut Ministerului Muncii să-și dea avizul asupra cererii de mai sus, de unde până în prezent nu a sosit nici un rezultat.

În consiliul de administrație prevăzut în actul de constituire autentificat de Trib. Romanați Secția I, prin procesul verbal nr. 10.005 din 12 octombrie 1934, se găsește trecut la nr. 8 și numitul Nicolae Ioan, care a fost cercetat pentru diferite fapte infamante, având și cazierul nr. 63.

În conformitate cu ordinile ce avem cu privire la asociațiile care solicită acordarea personalității juridice, precum și în conformitate cu art. 14 din regulamentul legii persoanelor juridice, urmează ca și d-vs să dați avizul alături de al Ministerului Muncii.

În acest scop avem onoare a vă comunica că toți membrii care formează comitetul, afară de Nicolae Ioan care are cazier judiciar și chiar și aceasta din punct de vedere al siguranței Statului, nu fac parte din nici o organizație subversivă, motiv pentru care cu onoare vă rugăm să binevoiți a dispune asupra avizului ce urmează să-l dați și numai în cazul că d-vs nu aveți alte obiecții de făcut.

Șeful Poliției
N. Drăguțescu

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.112)

Comisarul de serviciu

3 februarie 1935

Notă telefonică nr. 4251
Inspectoratul Regional de Poliție Cluj

Către Direcțiunea Generală a Poliției

Raportăm că aseară, 2 crt., a avut loc la Sibiu adunarea romilor în sala „Ludovic Sonius”, începând la orele 20 și terminându-se la orele 24,30.

Au participat delegațiile organizațiilor romilor din județele Târnava Mică, Târnava Mare, Făgăraș și Sibiu. Adunarea a fost prezidată de către [C.] Brașoveanu, șeful organizației din Sibiu.

S-a discutat chestiunea organizării și alte deziderate, dar mai ales s-a discutat conflictul dintre comitetul central din București și organizațiile din Ardeal. Toți vorbitorii au protestat contra conducerii centrale din București, sub pretext că se neglijează interesele romilor din Ardeal. De altfel, acesta a fost și scopul convocării adunării de la Sibiu, unde s-a ales un președinte al comitetului regional ardelean în persoana arhitectului Zima din Blaj. Comitetul va avea grijă să țină legătura strânsă între romii din Ardeal, pentru ca uniți să se impună față de Uniunea Generală din București, care după cum spun ei caută să centralizeze toată conducerea în mâinile lor, neglijând în același timp interesele celor din Ardeal.

Numărul total al membrilor a fost de 30 și la ora sus menționată s-au răspândit în liniște.

Inspector regional
Vlad

Comisar de serviciu
Iliescu

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.110)

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspecțiunea Regională București
No. 8064/7 martie1935

Domnule Director General,

Avem onoare a vă raporta că în ziua de 3 martie 1935 a avut loc în Ploiești, la sala Petre Ionescu din cartierul Mimiș, adunarea membrilor Asociației Romilor, filiala Prahova, la care au luat parte circa 200 persoane, bărbați și femei.

Ședința s-a deschis la orele 15 sub președinția domnului Stelian Barbu din Ploiești, care luând cuvântul a spus că astăzi a venit din București dl. Gheorghe Niculescu, președintele (voievodul) romilor din România, cu întregul comitet, pentru a le arăta marelui rol al Asociației Romilor, care până acum au trăit în mizerie și ignoranță.

Dl. Gheorghe Niculescu, președintele (voievodul) romilor din România, a spus că filiala Ploiești, cu începere de astăzi, va fi condusă de dl. Stelian Barbu, care se va ocupa de soarta romilor săraci și va înființa o grădiniță de copii în acel cartier, pentru educație. De asemenea se va înființa un azil pentru bătrâni, se va face intervenție la primăria municipiului ca pe viitor să se dea de lucru și romilor meseriași, pentru sărbătorile Paștelui să li se dea ajutoare, astfel ca românii să nu mai fie muritori de foame și cerșetori pe stradă. Asociația Romilor este recunoscută persoană juridică, astfel să se dea ascultare d-lui Stelian Barbu. A mai spus că nu mai ascultă de fostul voievod Lăzurică, deoarece a fost un escroc și a fost îndepărtat din toate listele politice, fiindcă în unire cu popa Șerboianu de la Patriarhie, acum dat afară, făcuse o scrisoare adresată Papei de la Roma, că un milion de romi trec la catolicism, cu toate că aceștia suntbotezați ortodocși. Le-a mai promis că pentru la toamna viitoare li se va da 100 vagoane cu lemne a câte 3000 lei vagonul.

Domnul Dumitru Vasile, șeful romilor din suburbia Sft. Spiridon și consilier la Casa de Asigurări Sociale din Ploiești, aduce salutul romilor din acea suburbie. A urât sănătate și viață lungă M.S. Regelui Carol al II-lea și Marelui Voievod Mihai. Publicul, în urale, „Să trăiască”. În continuare a spus că voievodul Gh. Niculescu din București și dl. Stelian Barbu, președintele din Ploiești, sunt oameni cu situație frumoasă, au cu ce să trăiască din belșug, însă dragostea de sânge și neam i-a îndemnat să se ocupe de soarta romilor care trăiesc în lipsă și mizerie, de aceea trebuie să le dăm ascultare.

Dl. Stelian Barbu se va interesa de viața tuturor și de educația copiilor, care sunt generația viitoare. A mai spus că românii din Ardeal sunt mult înaintați în cultură față de cei din Vechiul Regat. Invită pe toți să fie uniți și să dea mandat președintelui pentru a le apăra drepturile.

Dl. Pantazescu, președintele romilor sect. II din București, a spus că și românii au făcut războiul pentru întregirea neamului. S-a păstrat un moment de liniște și reculegere pentru Eroul Necunoscut. A invitat pe cei de față să dea ascultare „voievodului” și secretarului general, care luptă pentru cauza lor și să se supună autorităților.

Dl. [N.G.] Lache, vicepreședinte din București, a spus că a lucrat cu Lăzurică 2 ani, însă văzând că acesta nu este sincer cauzei romilor, l-a îndepărtat. Dl. Vasilescu din Ploiești nu a avut nici o delegație din partea centrului pentru a conduce românii din Ploiești. Acesta a înșelat românii și le-a dat să mănânce carne stricată.

Domnul Ionică, vicepreședinte din București la biroul Asociației Romilor, a spus că popa Șerboianu a fost condamnat cu sentința no. 3/1933, pentru care fapt a fost îndepărtat de la Patriarhie. Invită pe toți să dea ascultare d-lui Stelian Barbu din Ploiești, le-a spus: „să jurați cu capul gol că veți asculta pe Stelian Barbu”. Românii au jurat în limba romilor că îi vor da ascultare.

Dl. Stelian Barbu din Ploiești a mulțumit comitetului din București și voievodului Gh. Niculescu pentru dragostea ce au avut că au venit în mijlocul lor la Ploiești. A mulțumit celor prezenți pentru cinstea și încrederea ce i-a făcut de l-au ales președinte, obligându-se că va lupta pentru cauza lor.

La orele 17, adunarea a luat sfârșit în liniște.

Inspectorul Regiunii I de Poliție
D.G. Bogdan

Domniei Sale, Domnului Director General al Poliției. Direcțiunea Siguranței
București

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.113-115)

79

România
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional de Poliție Craiova
Nr. 2145/4.4.1935

Domnule Director General,

Avem onoare a înainta în copie raportul no. 6044 din 2 aprilie a.c. al Poliției orașului Caracal, referitor la o adunare a romilor, care a avut loc în ziua de 31 martie a.c. în casele lui M. Ciurăscu, din acel oraș.

Inspector regional
Const. Ștefănescu

Șeful Serv. Siguranță
[indescifrabil]

Domniei Sale, Domnului Director General al Poliției. Direcțiunea Siguranței
București

[ANEXĂ]

**Copie după raportul no. 6044/1935 al Poliției orașului Caracal,
către Inspectoratul Regional de Poliție Craiova**

Avem onoare a raporta că în ziua de 31 martie a.c. orele 17.1/2 a avut în acest oraș, în casele M. Ciurăscu o adunare a romilor, la care au participat circa 30 membri ai filialei Caracal, sub președinția lui Constantin Florea Bucur, de profesie cizmar, care a dat cuvântul lui Nae Ștefănescu, viorist din acest oraș, secretar al filialei Soc. romilor din Caracal.

Acesta le arată scopul acestei adunări, precum și scopul și beneficiile Societății și în special ale membrilor acestei asociații, după care le citește și câteva articole din Statutul Societății, primit de la București.

Al doilea membru, Tache Calița, le citește un manifest pe care l-a primit de la arhimandritul Șerboianu și în care de asemenea se arată datoria ce are fiecare membru față de societate.

După această expunere, se procedează la alegerea unui nou comitet care prin aclamații s-a ales tot cel vechi, compus din: Costică Florea Bucur, președinte; Nicolae Gutue, vicepreședinte; Nae Ștefănescu, secretar; Gheorghe Ofița, Dumitru Mihai cenzori.

Adunarea a luat sfârșit la orele 19 în perfectă liniște.

Șeful Poliției
Mățulescu

(*Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.116-117*)

80

Biroul de studii

REFERAT

ASOCIAȚIA GENERALĂ A ȚIGANILOR DIN ROMÂNIA

Prima încercare pe care o fac țiganii pentru a-și strânge rândurile și a se constitui într-o asociație a fost în luna aprilie 1933, când din inițiativa arhimandritului Calinic I. Popp Șerboianu a luat ființă „Asociația Generală a Țiganilor din România”, cu sediul provizoriu în str. Vulturului no. 147, la cafe-neaua lui Constantin Urziceanu.

Arhimandritul Calinic I. Popp Șerboianu, în etate de circa 50 ani, domiciliat în București, str. Turnu Roșu no. 11 (șoseaua Grângași), este originar din Costești-Argeș; licențiat al Facultății de Teologie din București, a slujit ca diacon la Capela Română din Paris în anii 1909-1911, după care venind în țară a fost numit paroh la biserica Kalinderu din Capitală. Între anii 1923-1927 a fost plecat în America, de unde revenind în țară, rătăcește ca monah prin mănăstirile oltene, în special la Cozia și Stânișoara.

În anul 1929 pleacă la Paris, unde tipărește lucrarea sa intitulată *Les Tsiganes* și care are ca subtitlu: „Histoire-Ethnographie-Linguistique-Grammaire-Dictionnaire”, într-un volum de 397 pagini, în Editura Payot-Paris. (Lucrarea se găsește de vânzare la „Cartea Românească” și costă 280 lei). În urma publicării acestei cărți, este ales membru corespondent la „The Gypsy Lore Society” (Societatea Londoneză pentru studiul vieții și istoriei țiganilor), care îi inspiră pentru prima dată ideea de a încerca organizarea țiganilor în România. Arhimandritul I. Popp Șerboianu, luând contact cu Comitetul Societății Lăutarilor „Junimea Muzicală” (recunoscută persoană juridică prin sentința no. 18/1927 a Tribunalului Ilfov, Sec. I Civ. crt.), a hotărât formarea unui comitet provizoriu din membrii comitetului de conducere al societății „Junimea Muzicală”, ca să primească înscrierea în asociație, să încaseze taxele de înscriere și să redacteze statutele.

Constituirea societății și scopul pe care îl urmăresc a fost redactat într-un apel „Către toți țiganii din România”, lansat la 27 august 1933. În acest manifest – în care cheamă la o nouă viață pe toți țiganii din România – au fost redat în extenso dezideratele acestei asociații, din punct de vedere cultural și social.

Din punct de vedere cultural

- 1) Apariția unei gazete.
- 2) Înființarea cursurilor serale de adulți, în toată țara.
- 3) O universitate populară, țigănească.
- 4) Înființarea de biblioteci și muzee școlare, cum și unul național.
- 5) Înființarea grădinilor de copii mici, ca să nu mai hoinărească pe drumuri când părinții sunt duși la lucru.
- 6) Publicarea de cărți pentru luminarea minților, în ceea ce privește apărarea sănătății, a bunului trai, istoria neamului țigănesc și altele.
- 7) Conferințe educative, muzică, strângerea cântecelor noastre bătrânești și tot felul de povestiri; școli de dans pentru jocurile noastre etc.
- 8) Înființarea de burse în țară și străinătate pentru elevii meritoși.
- 9) Înființarea a tot felul de ateliere pentru meseriile potrivite firii neamului nostru și bazare în toată țara pentru desfacerea diverselor produse.
- 10) Înființarea de școli ambulante pentru țiganii nomazi și încadrarea lor în Asociație.
- 11) Înființarea de atenee, cinematografe și cămine culturale etc.
- 12) Ajudorarea elevilor săraci cu cărți, haine și mâncare.

Din punct de vedere social

- 1) Înființarea unei asistențe juridice pentru apărarea tuturor împricinațiilor în procese.
- 2) Asistența medicală *gratuită* pentru bolnavi și cercetarea lor acasă.
- 3) Ajudor gratuit pentru toate nevoile religioase.
- 4) Înființarea unui mare cămin popular unde fiecare țigan sărac, fără casă, ori străin de localitate, poate să doarmă și să mănânce până i se găsește de lucru.
- 5) Înființarea de cantine populare în toate cartierele sărace din capitală și din celelalte orașe ale țării.
- 6) Înființarea unui spital al țiganilor, dispensare medicale pentru lehuze, aziluri de bătrâni și invalizi, societăți de ajutor mutual reciproc – în caz de moarte, căsătorii, pagube și începerea de negustorie sau alte meserii –, oficii pentru procurarea de lucru, plasare și informațiuni, băi populare, colonii școlare, adăposturi pentru copii mici etc.
- 7) Stăruința, pe toate căile legale, ca primăria capitalei și autoritățile în drept să ne dea terenuri în jurul capitalei și în fiecare oraș și sat din țară să construiască pe ele case.
- 8) Stăruința de a coloniza pe toți țiganii nomazi, dându-li-se pământul necesar în diferitele părți ale țării.

9) Organizarea în bresle a tuturor categoriilor de muncitori și recunoașterea lor ca meseriași, cu drepturile corespunzătoare, la Casa Generală a Asigurărilor Sociale.

10) Înființarea de Tribunale județene și a unei Curți Supreme de judecată pentru rezolvarea chestiunilor privitoare la cununii, divorț, înmormântări și tot felul de infracțiuni ce ar necinsti neamul nostru și care vor fi judecate de Sfatul Bătrânilor, în frunte cu vătafii respectivi și potrivit tradiției noastre.

11) Femeile fac parte de drept din Asociație și vor fi folosite în toate operele culturale și de asistență socială. Cele cu știință de carte au aceleași drepturi ca și bărbații și vor putea fi admise și în Sfatul Bătrânilor, după normele ce se vor stabili.

12) Copiii de la 8 ani în sus și tinerii de ambele sexe, până la 21 de ani, vor avea o organizație separată unde vor fi pregătiți și instruiți în toate problemele vieții.

13) Politica este cu desăvârșire interzisă pentru membrii Asociației și nu vor face decât politica intereselor noastre, indicată de Comitetul Suprem al Asociației.

Ca urmare acestui apel, la început nu s-au înscris în Asociație decât vreo 3-400 țigani, dintre care majoritatea sunt din București și din județele Sibiu, Vlașca și Teleorman. Propaganda pentru captarea a cât mai multor membri în Asociație, la început a mers destul de greu, cu toate că arhimandritul Șerboianu, pentru a le inspira mai multă încredere, s-a dat drept țigan. Greutatea a fost datorită faptului că țiganii stabili sunt săraci, iar nomazii, care sunt bogați, din cauza nestabilității lor, nu se împăcau cu ideea Asociației.

Concomitent cu această Asociație, în luna septembrie 1933 a luat ființă o altă organizație intitulată „Uniunea Generală a Romilor din România”, din inițiativa lui Gh.A. Lăzureanu-Lăzurică – țigan de origine –, absolvent al Școlii Superioare de Comerț, depozitar de lemne și furaje din București și colaborator la „Adevărul Literar” și „Universul”.

De remarcat este faptul că Lăzurică, care până acum activa de comun acord cu arh. Șerboianu, pe motive de suspiciune, cum că arh. Șerboianu intenționează să convertească țigănimia către Biserica Unită și aflând în același timp că arhimandritul nu mai face parte din rândul clericilor, s-a despărțit de el și obținând sprijinul Sfintei Patriarhii a început să activeze singur.

Scopul Uniunii este să lupte pentru a nu se permite imigrarea muzicanților străini în țară, deoarece aceștia au acaparat toate localurile din orașe și stațiunile climaterice, în dauna muzicanților țigani români; asemenea pentru zidari, hornari, fierari, potcovari etc.; să se înființeze grădinițe de copii pentru copiii de țigani și atenee populare. Să se trimită delegați la congresul țigănesc care se ține în fiecare an la Nancy (Franța) și în special pentru a combate acțiunea „Asociației Generale a Țiganilor din România”, de sub conducerea arhimandritului Șerboianu. În propaganda sa, Lăzurică este susținut și de ziarul „Universul”.

Comitetul provizoriu al Uniunii este compus din: Gh.A. Lăzureanu-Lăzurică, președinte; Teodor Marinescu, negustor, din șoseaua Iancului 83, vicepreședinte; Gheorghe Potra, doctorand în Litere, casier; Florica Constantinescu, elevă la Conservator, secretară.

De aici înainte și pentru motivele arătate mai sus, între aceste două organizații a luat naștere o adevărată luptă de supremație. Lăzurică îl acuză pe arh. mandrit ca străin de neam și partizan al clericilor, iar arh. Șerboianu pe Lăzurică, ca pe unul care intenționează să-și ajungă anumite scopuri politice, prin înscrierea tuturor romilor în partidul național-agrar de sub conducerea d-lui Octavian Goga, asigurându-și prin aceasta un mandat de deputat și câteva locuri de consilieri comunali în capitală, pentru principalii colaboratori ai săi.

Lăzurică, pentru a-și asigura popularitatea, în lupta pentru revendicarea nevoilor țigănești, a vizitat diferite cămine studențești, pentru a le cere concursul, a intrat în legătură cu Corneliu Z. Codreanu, bazat și pe protecția I.P.S.S. Patriarhului Miron Cristea, a anunțat printr-un manifest primul congres al țiganilor din România.

În ziua de 8 octombrie 1933, în sala „Ileana”, în prezența a circa 200 persoane, a avut loc primul congres al romilor, cu care ocazie s-a procedat și la alegerea comitetului definitiv al Uniunii.

Ședința este deschisă de Lăzurică, care a declarat că va lupta până atunci când va obține o situație mai bună pentru romii din România. În același sens au mai vorbit: Gheorghe Bazna, președintele Asociației Romilor din Brăila; avocat Ilie Boruga, dr. Ilie Rădulescu, D. Ioanițescu, funcționar public, doctorand Potra, Florica Constantinescu și D. Panaitescu, președintele Muzicanților Romi din România.

Procedându-se la alegerea comitetului, a fost alcătuit din următoarele persoane: Gh.A. Lăzureanu-Lăzurică, președinte activ; Grigoraș Dinicu, președinte onorific; Gh.A. Bazna, vicepreședinte; T. Marinescu, vicepreședinte; P. Ciuciulan, casier; I.Gh. Ionelescu, secretar general; Petrache Marinescu, cenzor; I. Dumitrescu, cenzor; Iordache Dinu, cenzor; d-na Margareta Nicolau, președinte de onoare a secției feminine; d-ra Florica Constantinescu, președ. activ; Elena Negulescu, vicepreșed.; d-ra Ketty Petrescu, secretară. Membrii în comitetul central executiv: V. Stănescu, Lazăr C-tin, Aurică Ștefănescu, I. Cristescu, Ferciu Constant, Nicu Rădulescu, Grigore Dobre. Pentru sprijinul moral dat Uniunii au ales ca membri onorifici dintre conaționali români pe d-nii Șt. Brăiloiu, sub-director la „Universul”, M. Sevastos, director la „Adevărul Literar”, A. Mihail, ziarist[1], Adrian Maniu scriitor, dr. Ilie Lăzureanu, I. Teodoru, director la revista „Ilustrația Română”, Corneliu Z. Codreanu, Mihail Tican Roman, scriitor, Albu, secretar delegație la „Curentul”, Sulică, senator, C-tin Bron, preot, Andrei Ulman și Gh.L. Potra, doctorand în litere. Comitetul a fost ales pe termen de 5 ani.

La urmă s-a dat citire următoarei moțiuni: „Romii din România, adunați astăzi 8 octombrie 1933 în primul lor congres organizat de Uniunea Generală a Romilor din România, sub președinția activă a d-lui G.A. Lăzureanu-Lăzurică, recunoscut de acest congres ca singurul reprezentant și conducător al nostru, ascultând expunerile cuvântătorilor noștri, primind în totul programul expus și luând cunoștință de mijloacele legale prin care să se poată realiza dezideratele noastre, în lupta de redșteptare și egalitate de tratament cetățesc din partea forurilor competente, hotărâsc:

Ratifică toate hotărârile luate de acest congres, confirmă comitetul central executiv, ales astăzi pe timp de 5 ani, cu drept de excludere a unuia din mem-

bri pentru eventuale abateri grave, prin majoritatea de membri a celorlalți membri din acest comitet; ne declarăm solidari cu orice acțiune dusă de d-l G.A. Lăzureanu-Lăzurică în folosul cauzei noastre, pe terenul social, cultural și spiritual, obligându-ne să respectăm cu sfințenie hotărârile luate de d-sa cu asentimentul comitetului central executiv. Delegăm pe d-l G.A. Lăzureanu-Lăzurică împreună cu un alt membru din comitetul executiv să ne reprezinte la congresul internațional al romilor, care se va ține în Franța, sau oriunde se va ține. Considerăm renegat pe orice rom care duce o altă acțiune sau se alătură altei grupări contrarii Uniunii Generale a Romilor. Ne legăm să fim patrioți, dinastici și ortodocși, respingând orice propagandă subversivă și periculoasă Statului Român și Bisericii ortodoxe. Alegem ziua de Sf. Maria ca zi de reculegere anuală, când vom fi în pelerinaj la una din bisericile indicate de Sfânta Patriarhie. Vom stărui mereu pentru ca forurile competente să doneze Uniunii Generale a Romilor un teren, ca să clădim pe el un mare cămin în care să ființeze un dispensar, un serviciu de contencios, un ateneu popular, un adăpost pentru romii sosiți din provincie, o grădiniță de copii și o sală de adunare și de legiferare a exercitării meseriei de lăutari”.

Pentru ca această inițiativă să fie cunoscută de tot ce este țigan în cuprinsul acestei țări, comitetul central al „Uniunii Romilor din România” a dispus o serie de întruniri în orașele mai însemnate din țară.

Până în prezent, s-au ținut următoarele întruniri: la 20 mai 1934, la Mediaș; la 28 mai 1934, la Blaj; la 10 iunie 1934, la Diciosânmartin; la 15 iulie 1934, la Blaj; la 12 august 1934, la Severin; la 9 septembrie 1934, la Sibiu, congresul general al romilor; la 20 septembrie 1934, la Sighișoara; la 30 septembrie 1934, la Rădăuți; la 3 octombrie 1934, la Deva; la 7 octombrie 1934, la Diciosânmartin; la 13 ianuarie 1935, la Orșova. La toate aceste întruniri a participat și Lăzurică. Scopul întrunirilor a fost pentru formarea comitetelor județene și strângerea legăturilor cu Centrul.

Prin propaganda de ponegrire pe care a dus-o Lăzurică contra arh. Șerboianu, vedem că majoritatea membrilor „Asociației Generale a Țiganilor din România” trec la „Uniunea Generală a Romilor”. Primul pas îl face Asociația Țiganilor din Oltenia, afiliindu-se la Uniune la 8 august 1934, prin întrunirea ce a ținut-o la acea dată în Severin.

Așadar, arhimandritul Șerboianu, fiind părăsit de aceia care până la un punct i-au dat concursul, nemaiputând activa și din cauza influenței de la Patriarhie – care o dădea pe față lui Lăzurică – dispare din această luptă, rămânând s-o ducă mai departe Lăzurică. Dar și Lăzurică, ca și arhimandritul Șerboianu, a avut aceeași soartă în conducerea Uniunii Romilor.

Gheorghe Niculescu, comerciant și consilier la Ministerul Muncii și Sfatul Negustoresc, secondat de fratele său N. Niculescu, prim vicepreședinte și secretarul general al Uniunii, ambii luptători influenți ai cauzei romilor, reușește să debarce de la președinție pe Lăzurică, luând de data aceasta președinția și conducerea „Uniunii Generale a Romilor” Gheorghe Niculescu.

În calitatea lui de conducător al cauzei țigănești, primul act pe care reușește să-l facă a fost recunoașterea „Uniunii” ca persoană juridică, lucru pe care de altfel l-a încercat și arhimandritul Șerboianu și Lăzurică, fără însă ca să-l definitiveze. În prezent, sediul Uniunii este în Piața Sf. Anton no. 10[2].

Pe de altă parte, se semnaleză că organizațiile din Ardeal sunt nemulțumite și protesteză contra conducerii centrale din București sub pretextul că se neglijează interesele romilor din Ardeal. De altfel, acesta a fost și scopul congresului de la Sibiu, unde s-a ales un președinte al comitetului regional ardelean în persoana arhitectului [A.] Zima din Blaj. Comitetul ardelean va avea grijă să țină legătura strânsă între romii din Ardeal, pentru ca uniții să se impună față de Uniunea Generală din București, care, după cum spun, caută să neutralizeze toată conducerea în mâinile lor, neglijând în același timp interesul celor din Ardeal[3].

Concluzii. În substratul acestor încercări de organizare, în lupta de supremație pe care au dat-o conducătorii care s-au perindat la președinția Uniunii, incontestabil că scopul Asociației nu poate fi numai acela: reuniunea tuturor țiganilor într-un singur mănuchi; intenția tinde și spre alte sfere: formarea unei platforme politice și îndeplinirea anumitor scopuri materiale.

Cu toate acestea, făcând abstracție de aceste postulate, ideea este frumoasă și binevenită, fiindcă nu se poate concepe ca această nație, care a cutreierat și cutreieră țara în lung și în lat de sute de ani, să nu fie la adăpostul nevoilor de azi și cerințelor de mâine printr-o organizare temeinică și demnă de încredere.

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.119-129)

[1] Mihail Alexandru este și autorul unui articol despre romi, *Poporul enigmatic*, în „Realitatea ilustrată”, oct., 1933.

[2] La această adresă se afla florăria „La doi trandafiri”, proprietatea lui Gh. Niculescu.

[3] Grupul ardelean în frunte cu A. Zima se va integra „Uniunii Generale a Romilor” de sub conducerea lui Gh. Niculescu. Un tablou al președinților de filiale ardeleni (și din țară), care au aderat la Gh. Niculescu, în „Glasul romilor”, II, 1935, nr. 1 (august), p.4 și II, 1937, nr. 3 (martie), p.4.

81

România

Ministerul de Interne

Direcțiunea Generală a Poliției

Inspectoratul Regional de Poliție București

No. 12.810/1935 aprilie 17

Domnule director general,

Avem onoarea a vă raporta că în ziua de 13 aprilie a.c., la orele 15.30, în sala berăriei „Picadilly” din Ploiești a avut loc o întrunire a asociației – dizidentă – a romilor, din Ploiești, la care au luat parte circa 30 persoane.

Ședința a fost deschisă de I. Vasilescu, președintele asociației, care a prezentat pe dl. Gh. Lăzărică, președintele asociației romilor dizidenți de la București, care luând cuvântul și-a exprimat părerea de rău că la Ploiești se găsește în fața unui număr de romi atât de restrâns și cu atât mai mult este de regretat cu cât este știut de toți că „romii” mai toți sunt huiduiți și alungați de oricine, din care cauză nici unul din ei nu-și poate găsi serviciu și sunt muritori de foame.

„Mă gândeam – continuă oratorul – că la Ploiești se găsește o mare masă de oameni care să asculte aici lucruri interesante și să se organizeze în această asociație, care luptă pentru moralul și drepturile noastre, tinzând a vă deschide în viață o nouă cale, pe care s-o puteți străbate cu mai multă ușurință”.

Le-a explicat apoi ce înseamnă cuvântul „rom” și de unde vine acest cuvânt, întrebând totodată pe cei din sală dacă vor a fi împroprietăriți.

Majoritatea au răspuns că... nu, ei vor a fi liberi.

Cuvântul „rom” vine de la libertate și înseamnă să fiți buni și cinstiți.

A terminat, îndemnând pe participanți a se boteza, a se supune legilor creștine și să facă armata, pentru a putea căpăta drepturile cetățenești. „Organizați-vă și luptați pentru drepturile voastre”, a încheiat oratorul.

Întrunirea s-a terminat în liniște.

Inspectoratul Regiunii I de Poliție

D.G. Bogdan

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.131-132)

82

România

Ministerul de Interne

Direcțiunea Generală a Poliției

Inspectoratul Regional de Poliție București

No. 12.808/1935 aprilie 17

Domnule Director General,

Avem onoarea a raporta că în ziua de 11 aprilie 1935 a avut loc la Vălenii de Munte, în grădina d-lui I. Popa, o întrunire a romilor din acea localitate.

Din partea Uniunii Romilor filiala Prahova au luat parte președintele filialei Stelian Barbu, d-l Romcescu Sinu, vicepreședinte, Nae Constantinescu, Ticu Răducanu, Avram Gheorghe, Toma și Gheorghe Geană, precum și întregul comitet din Ploiești.

Întrunirea a început la ora 15.30, în prezența unui număr restrâns de romi.

Au luat cuvântul Stelian Barbu, Romcescu, N. Constantinescu și Ticu Răducanu, explicând scopul moral, cultural și religios al acestei adunări. Printre altele s-a explicat și arătat care este programul de urmat al acestei uniuni, luptând pentru aducerea la îndeplinire a programului lor, și anume: conferințe scrise pentru copii și adulți prin care să se arate anumite fapte din timpul robiei țiganilor din Țara Românească, epoca dezrobirii, cum s-au dezrobit din punct de vedere economic și politic, anumite întâmplări din viața țiganilor din țară și străinătate; introducerea muzicii vocale și instrumentale la copii, iar pentru adulți învățarea notelor. Să nu fie alterate ariile lor strămoșești și să fie ferite de inflația muzicii moderne. Înființări de biblioteci pe centre, respingând orice activitate politică.

Apel la medici, preoți, pentru conferințe, înființări de atenee populare.

Lupta dârză contra muzicii mecanice și a radioului.

După aceste expuneri, a urmat alegerea președintelui romilor din acea localitate, fiind declarat președinte d-l Gheorghe Geană, potcovar din Vălenii de Munte.

Totul a decurs în perfectă ordine, îndemnând pe romi a da concursul lor neprecupețit guvernului în alegerile județene[1], deoarece Uniunea Romilor din întreaga țară numai de la acest guvern a avut sprijinul moral și material în activitatea lor.

Întrunirea a luat sfârșit în liniște.

Inspectoratul Regiunii de Poliție
D.G. Bogdan

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.133-134).

[1] Este vorba de guvernul prezidat de Gh.Tătărescu.

83

România

Inspectoratul Regional de Poliție IV Cluj
Serviciul Poliției de Siguranță

No. 17.674/1935

[Înregistrat la 21 mai 1935]

Domnule Director General,

Avem onoarea a vă raporta că în ziua de 12 mai 1935 a avut loc în orașul Sibiu, în sala restaurantului „Mielul Alb” din str. Faurului, o ședință a Comitetului Asociațiunii Romilor din județul Sibiu, la care au luat parte președinții organizațiilor comunale ale romilor din județul Sibiu, în număr de circa 70 de persoane.

Adunarea a fost prezidată de dl. Constantin Brașoveanu, funcționar la Administrația Financiară din acel oraș, președintele Asociațiunii Romilor din județul Sibiu și vicepreședintele Asociațiunii Romilor din Ardeal. Din județul Târnava Mică a luat parte la această ședință dl. Andrei Zima, arhitect din Blaj.

La adunare s-a discutat programul după care urmează să se organizeze Asociațiunile comunale din județul Sibiu, precum și din alte județe.

S-a fixat taxa de înscriere în Asociațiune la 10 lei și cotizația lunară de 5 lei. Totodată s-a luat hotărârea de a înființa în orașul Sibiu un birou de informații referitoare la toate chestiunile romilor.

Ședința a început la ora 10 și a luat sfârșit la orele 15, decurgând în perfectă liniște și ordine.

Alăturat avem onoarea a vă înainta un exemplar din programul care s-a discutat la ședința susmenționată.

Inspector de poliție
[indescifrabil]

Șeful serviciului
I. Stănilă

Domniei Sale, Domnului Director General al Poliției. Direcțiunea Siguranței
București

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.135)

Detășamentul poliției Huedin
No. 1044 din 15 mai 1935

Domnule Prefect,

Am onoare a vă raporta că în conformitate cu dispozițiunile ordinului d-voastră no. 11.113/1934 am împărțit în unire cu pretura și primăria din localitate 36 familii de țigani nomazi care, în cursul anului 1931, s-au stabilit pe teritoriul rezervă de stat numit „Spinus” și care rezervă de stat, în urma dispozițiunilor date de Ministerul Domeniilor în cursul anului 1934, a fost repartizată drept comunei Huedin, pentru a servi de pășune comunală.

Aceste familii de țigani nomazi în cursul anului 1932 au părăsit localitatea, cutreierând țara până în vara anului 1934, când organele jandarmeriei, în urma dispozițiunilor date de Ministerul de Interne, i-a escortat pe toți în această localitate pe bază că șeful poliției din anul 1931 le-a eliberat capilor de familie buletine de înscriere la Biroul Populației.

În toamna anului 1934, bazați pe ordinul d-voastre cu no. de mai sus, am împărțit familiile de țigani nomazi pe mai multe comune, tocmai așa cum s-a procedat în cursul anului 1931, însă primăriile respective, notariatele comunelor, unde au fost repartizați acești țigani, au refuzat primirea lor și primăria orașului Huedin, văzând că țiganii nomazi nu pot fi așezați pe comune pentru motivul de refuz și pentru timpul prea înaintat, dând frigul peste ei, le-a admis ca pentru iarna anului 1934/35 să-și facă colibe pe terenul propriu fost rezervă de stat denumită „Spinus”.

Acum, după ce natura permite ca acești țigani să-și părăsească colibe, bazați tot pe ordinul d-voastre cu no. de mai sus, în colaborare cu pretura plasei și primăria orașului Huedin, am repartizat din nou familiile de țigani pe comunele Almaș, Fildu de Sus, Fildu de Jos, Sfăraș, Jebucu, Izvorul Crișului, Nearșova și Poieni, care comune – cu excepția comunei Poieni[1] – toate au refuzat primirea acestor familii de țigani pe motiv că n-au rezerve de stat și că pretura Huedin, în colaborare cu primăria și poliția, nu pot stabili domiciliul forțat într-o comună a unui țigan nomad fără a avea consimțământul comunei respective, cu toate că atât la repartizarea țiganilor din anul 1934, cât și repartizarea recentă, țiganilor li s-a dat în mână de noi o adresă în care ne referim la ordinul d-voastră dat în această chestiune.

Pentru a demonstra acest refuz al primăriilor respective, anexăm adresa primăriei comunei Izvorul Crișului no. 578/1935, a Fildului de Jos no. 1020/1935, a comunei Sfăraș no. 507/1935, mențiunea primarului comunei Fildu de Sus făcută pe adresa noastră către acea primărie și mențiunea primarului comunei Almaș făcută tot pe adresa de însoțire a țiganilor dată de noi.

La repartizarea țiganilor nomazi am avut în vedere ca să fie în cât se poate clasați în comunele locuite în majoritate de minoritari pe de o parte pentru că prezența acestor țigani în acea comună prezintă o sarcină materială, pe de altă parte, țiganii aceștia nomazi fiind de religie și sentiment românesc, comunele acelea vor prezenta un număr statistic mai mare de element românesc.

Totodată, am onoare a vă raporta că prezența vremelnică a acestor familii de țigani nomazi în această localitate, pe lângă inconvenientele materiale raportate mai sus, mai prezintă inconvenientul imposibilității de control și stabilirea identității din punct de vedere al poliției judiciare, pentru care motiv vă rugăm domnule prefect să binevoiți a dispune comunelor Almaș, Fildu de Sus, Fildu de Jos, Sfăraș, Jebucu, Izvorul Crișului, Nearșova și Poieni ca să primească familiile de țigani nomazi repartizați de noi cu domiciliul forțat în comuna respectivă, luându-i în listele membrilor comunali, înscriindu-i și la Biroul Populației.

Șeful Det. Poliției
[indescifrabil]

D-sale, Domnului Prefect al județului Cluj

[ANEXĂ]

Circumscripția notarială Fildu de Jos
Nr. 1020/1935

Către Poliția Orașului Huedin

Ca răspuns la adresa d-voastre nr. 2483/1935, cu referire la plasarea țiganilor nomazi aflători în orașul Huedin la comunele Fildu de Jos și Fildu de Sus, avem onoare a vă comunica că aceste comune nu recunosc repartizarea acestor țigani spre a se stabili cu domiciliul forțat în aceste comune, cu atât mai vârtos nici înscrierea lor în listele de membri ai acestor comune, când disp. art. 13 din L.O.A.L.[2] sunt categorice, în sensul că cetățeanul care dorește să se stabilească cu domiciliul într-altă comună este dator a se adresa la autoritatea respectivă și numai după îndeplinirea formalităților și condițiilor cerute de suscitatul articol poate deveni membru al acelei comune, comuna putând chiar și refuza acordarea calității de membru în cazurile înșirate la ultimul aliniat din art.13 al acestei legi, care în cazul din speță numiții țigani neavând nici un mijloc cunoscut de a-și câștiga traiul se poate aplica întocmai.

Chiar dacă aceste comune ar acorda cât de largă indulgență pentru stabilirea domiciliului numiților țigani, pe lângă toată bunăvoința, dar în lipsă de pământ, neavând unde-i așeza, nu le putem acorda stabilirea domiciliului în comunele amintite, pentru care motiv am fost nevoiți a-i retrimite la urma lor.

Fildu de Jos, la 11 mai 1935

Notar
[indescifrabil]

(Arh.St.Cluj, Prefectura județului Cluj, dos. 101/1935, f.46, 48)

[1] În ședința extraordinară a consiliului comunal Poieni, din 26 august 1935, se va refuza familiilor de țigani stabilirea pe raza acestei localități (cf. *Ibidem*, f.37).

[2] Legea pentru organizarea administrației locale (publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 170 din 3 august 1929).

Poliția orașului Caracal
Către Insp. Reg. de Pol. Craiova
Nr. 8805/1935

[31 mai 1935]

RAPORT

Avem onoare a raporta că în ziua de 30 mai a.c. a avut loc în acest oraș o adunare a asociației „Barbu Lăutaru”, care s-a ținut în localul d-lui Mihail Făget.

Adunarea s-a deschis la orele 11, unde a luat cuvântul Tănăsică Ionescu Lăutar, inițiatorul acestei asociațiuni, dând cuvântul lui Nae Ștefănescu, țambalagiu din acest oraș. Acesta explică adunării că scopul acestei asociații este de a nu se mai concura lăutarii între ei, când se tocmește o nuntă, botez sau logodnă, și că toți lăutarii se vor califica pe categorii, adică cei care cântă la țară să fie clasa II, iar cei de la oraș să fie clasificați cl. I. Le mai spune că nici un lăutar nu se va tocmi la nuntă, botez sau alte cântări până nu va trece prin asociație, iar ei vor fi obligați ca din cântările ce le vor avea să depună la asociație 10% din suma ce a tocmit cântarea, ca din suma ce se va strânge să poată crea un fond pentru ajutorare reciprocă, iar în caz de deces să se ia de la asociație suma de 2000 lei, tot din acel fond să se dea ajutor pentru caz de boală sau dacă nu are cu ce trăi în timpul când nu sunt cântări angajate.

Tănăsică Marinescu mulțumește adunării și îi roagă să fie cu toți uniți pentru această asociație. Nae Ștefănescu le spune că taxa de înscriere este 20 lei; 10 lei este cartea de membru, care sunt obligați să o poarte la ei în tot momentul, 10 lei pentru statut, iar 15 lei cotizația lunară, care se va plăti în fiecare lună.

S-a procedat după aceea la alegerea comitetului format din următoarele persoane: președinte de vârstă Petrică Rădulescu; președinte activ Tănăsică Ionescu; secretar Tănăsică Marinescu; membrii Sima Dumitru, zis Bălan, Nae Ștefănescu și Gh. Gheorghescu.

Adunarea a luat sfârșit la orele 12 în liniște.

Șeful Poliției
Mățulescu

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.14)

România

Inspectoratul Regional de Poliție IV Cluj

Serviciul Poliției de Siguranță

No. 22.145/1935

Cluj, la 24 iunie 1935

Domnule Director General,

Avem onoare a vă raporta că în parcul „Regina Maria” din Făgăraș a avut loc o adunare a societății „Înfrățirea Neorustică” din Calbor, județul Făgăraș, înființată de curând, în ziua de 18 iunie 1935.

Această societate este constituită din țiganii aflați în județul Făgăraș, însă numai o parte din ei, și are ca scop, după cum declară țiganul Naftanailă Lazăr, originar din comuna Calbor, președintele acestei societăți, lupta pentru revendicările țiganilor în vederea unui trai mai bun.

La orele 10 dimineața s-au adunat în Piața Unirii delegați din diferite comune din acel județ, de unde au plecat în frunte cu muzica în parcul „Regina Maria”, unde s-a ținut întrunirea. La acest congres au luat parte 1000 persoane.

Au vorbit: Naftanailă Lazăr, Cincan Ioan, precum și săteanul Ioan Ganea, care în cuvântările lor au căutat să încurajeze pe țigani, dându-le speranță că lupta care o duc în prezent va da rezultate pozitive.

Inspector de poliție
[indescifrabil]

Șeful serviciului
I. Stănilă

Domniei Sale, Domnului Director General al Poliției. Dir. Sig. București

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.136)

Prefectura județului Cluj

25 iunie 1935

Domnului Prim-pretor Huedin

În conformitate cu ordinul nostru no. 11.113 din 6.VI.1934 dat primăriei orașului Huedin, în înțelegere cu dvs. și șeful detașamentului poliției, s-au repartizat familiile de țigani nomazi – escortați de jandarmerie încă în anul trecut la Huedin – pe comunele Almaș, Fildu de Sus, Fildu de Jos, Sfăraș, Jebucu, Izvorul Crișului, Nearșova și Poieni, însă aceste comune - după cât ne raportează șeful detașamentului de poliție – refuză primirea acestor familii de țigani și nu voiesc a-i înscrie în listele membrilor comunii.

Având în vedere că repartizarea făcută de dvs. o găsim justă din toate punctele de vedere, vă invităm să luați cele mai severe măsuri ca ordinul nostru dat

în această cauză încă în anul trecut și hotărârea dvs. luată în înțelegere cu primăria orașului Huedin, șeful detașamentului poliției și comandantul sectorului de jandarmi din acest oraș, să fie executat în întregime de fiecare comună și în timpul cel mai scurt, destinându-se locul unde se pot așeza familiile repartizate și înscriindu-le în lista membrilor comunali.

De executarea întocmai ne veți raporta în termen de 15 zile.

Prefect Demca

(Arh.St.Cluj, Prefectura județului Cluj, dos. 101/1935, f.45)

88

Domnule Primar,

Subsemnații locuitori din cartierul „Între Ape” Cluj, cu onoare vă depunem insistenta noastră rugămintă să binevoiți a dispune evacuarea țiganilor din strada Barbu Lăutaru, aflătoare în acest cartier, și să fie stabiliți în colonia țiganilor lângă fabrica de cărămizi a orașului.

Din cauza acestor indivizi murdari, viața noastră a devenit mai mult decât insuportabilă: un infern în care n-avem nici aer curat și nici liniște binefăcătoare, care ne-ar prii după munca istovitoare pentru câștigul celor necesare existenței.

Sănătatea noastră de asemenea e grav periclitată și mulți din rândurile noastre cad răpuși de boalele molipsitoare, care își găsesc mediul prielnic în grămezile de murdărie țigănești.

Întreaga stradă Barbu Lăutaru, unde sunt înșirate hrubele țigănești, are înfățișarea unui imens depozit de gunoaie, de unde se răspândesc murdăriile și acum, vara, duhoarea infectă care în valuri toxice plutește pe tot cuprinsul cartierului „Între ape”.

Pe de altă parte, suntem în mare majoritate muncitori trudiți, care la reînțoarcere acasă de la lucru avem absolută lipsă de liniște. Și tocmai liniștea ne lipsește. Că haimanalele trândave și guralive se ceartă și se încaieră ziua și noaptea, dezlănțuind pe străzi cele mai sălbatice scandaluri. Ba de multe ori dorm toată ziua, iar noaptea țipă, urlă și bat tobe sau zbiară alergând în galop de-a lungul străzilor, după modelul celor mai primitive obiceiuri de trib. La care se mai adaugă că suntem insultați cu înjurături și scuipați în modul cel mai nerușinos. Astfel că ne este cu neputință să ne găsim cea mai mică comoditate convenită în modestele noastre căsuțe.

Dacă până în prezent n-am făcut nici un demers, e numai pentru că ne credem înțeleși de principalii noștri conducători și ne așteptăm dintr-o zi într-alta să apară intervenția care să ne scape de aceste ființe trândave și murdare. Dar până în prezent nici o mișcare. Acum suntem decși: ori să scăpăm de ei, ori să ne părăsim casele noastre, altfel nu se poate continua[1].

Primiți vă rugăm, domnule primar, asigurarea sincerei noastre recunoștințe.

Cu deosebită stimă,
Locuitorii cartierului „Între ape”
[semnează 52 persoane]

Cluj, la 26 iunie 1935

(Arh.St.Cluj, Primăria municipiului Cluj, dos. 20187/1935, f.1-2)

[1] Pentru soluționarea problemei, la 12 iulie 1935 s-a instituit o comisie în frunte cu viceprimarul care să cerceteze situația și să facă propuneri.

89

România
Inspectoratul Regional de Poliție IV Cluj
Serviciul Poliției de Siguranță
No. 22.615/1935

Cluj, la 28 iunie 1935

Domnule Director General,

Avem onoare a vă raporta că în ziua de 23 iunie a.c. a avut loc în orașul Făgăraș congresul romilor din acel oraș, la care au luat parte pe lângă romii din orașul și județul Făgăraș, în număr de aproximativ 800, și delegații din alte județe ca: Ilfov, Târnava Mică, Sibiu și Târnava Mare.

Acest congres s-a desfășurat după următorul program:

Începând de dimineața și până la orele 11.1/2 toți romii s-au adunat pe un loc viran din str. Hurezului, ce se află la marginea orașului. De aici au plecat în ordine în piața Unirii, unde la orele 12 s-a oficiat un serviciu religios pentru sfințirea drapelului romilor din județul Făgăraș.

După serviciul religios, care a fost oficiat de canonicul Roșianu din Blaj, împreună cu preoții gr. cat. din Făgăraș, s-a procedat la baterea țintelor pe drapel de către acei ce au avut plăcerea să contribuie cu ceva la acoperirea cheltuielilor necesare confecționării acestui drapel.

La orele 13.1/2, luând sfârșit această solemnitate, romii au plecat în Parcul Regina Maria, unde a avut loc congresul propriu-zis, în loc închis, adică în sala restaurantului din parc. Aici au vorbit următoarele persoane:

1. Gogu Niculescu, președintele asociației Uniunii Generale a Romilor din România (venit de la București).
2. Zimann [Zima] Anton, președintele org. romilor din Blaj.
3. [A.] Zorilă, președintele org. romilor din Sibiu.
4. C. Brașoveanu, vicepreședintele org. romilor din Sibiu.
5. O. Motea [Costrea Motti], președintele org. romilor din Mediaș.
6. [V.] Lascu, secretarul org. romilor din Sibiu.
7. Grigore Niculescu, secretar al asociației Uniunii Gen. a Romilor din România (venit de la București)[1].
8. Precum și câțiva romi din diferite comune.

Toți aceștia, în vorbirea lor, au căutat să scoată în evidență ce însemnătate are acest congres, spunând că organizația romilor din România nu are alt scop decât lupta în vederea unui trai mai bun și descătușarea romilor de sub prețul oamenilor. Au evidențiat că nu urmăresc nici un scop politic. Toți și-au terminat vorbirea cu cuvinte de mulțumire pentru autoritățile care au înțeles să dea voie romilor să se organizeze, strigând în ovații generale să trăiască M.S. Regele Carol al II-lea și Marele Voievod Mihai de Alba Iulia.

Congresul a luat sfârșit la orele 17 în perfectă liniște. La orele 8 seara a avut loc în aceeași sală un bal, care s-a terminat în dimineața zilei de 24 la orele 4.1/2[2].

Inspector de Poliție
[indescifrabil]

Șeful serviciului
I. Stănilă

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.137)

[1] Ca și în cazul numelor de mai sus, îndreptate de noi între croșete, inspectorul de poliție confundă pe frații Niculescu, Gheorghe fiind președinte, iar Nicolae secretar al Uniunii. Mai exista un Gligore (Grigore) Niculescu, președinte organizator al Sectorului IV Verde București, și un altul, Ionică Niculescu, președinte al Sectorului I Galben București.

[2] O descriere a acestui congres în „Glasul romilor”, II, 1935, nr. 1 (august), p.2.

90

Poliția Orașului T.-Severin
Nr. 1000/1935

Către Inspectoratul Regional de Poliție Craiova

Raport

Avem onoare a raporta că în ziua de 11 august a.c., orele 15 p.m., a avut loc pe plaja „Lido” din insula Șimian o serbare dată de „Uniunea Romilor din România”, filiala Mehedinți, unde au luat parte circa 150 persoane, printre care 30-35 romi.

La această serbare a luat parte și d-l Simon Marin, președintele romilor din Oltenia, care a strâns romii într-o parte a insulei și a început să le vorbească următoarele:

„Cu regret constat că romii de la Mehedinți nu sunt încă organizați; am să vin peste câteva zile să organizez fiecare sat. Noi, romii, avem o lege după care ne conducem; cel care nu respectă legea, nu are nici drepturi. Am vrut ca să vă țin o conferință referitoare la dreptul și rostul romilor în asociație”, dar fiind numărul prea mic de romi nu poate să o țină; „însă să-l ascultați pe președintele vostru d-l Paraschiv, care luptă în continuu pentru câștigarea drepturilor voastre. Suntem organizați ca și C.F.R-iștii, preoții, învățătorii etc, de 700 ani trăim în România și am colaborat cu românii în toate împrejurările, cum a fost în război, și nu s-a găsit nici un rom care să trădeze țara. Asociația luptă din punct

de vedere cultural, economic și mai lucrează ca toți romii să capete dreptul la înproprietărire și de aceea se cere unirea, că numai atunci, când s-ar uni cei 1.250.000 romi, câți sunt în România, putem să ne reclamăm dreptul la viață.

Avem o domniță a romilor, Eleonora Belcineanu-Craiova, care este bogată și ajută foarte mult asociația și care actualmente se află în T.-Severin și a venit expre pentru serbare și aceasta numai pentru că ține mult la romi.

Asociația romilor este una din asociațiile care echivalează cu toate asociațiile. Am cheltuit o jumătate milion până am obținut persoană juridică, din cauză că romii aveau numai caziere de furturi, crime; astăzi nu mai merge, trebuie să ne facem oameni de treabă.

Ca încheiere vă rog să duceți vestea și să faceți propagandă că romii astăzi sunt egali în drepturi cu orice popor de pe pământ. O să facem un congres general pentru a ne cere dreptul la înproprietărire și totodată trebuie organizați și căldărarii”.

Serbarea a luat sfârșit la ora 20, în liniște.

Șeful Poliției
Măltăneanu

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.139)

91

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional de Poliție Ploiești
No. 21.130/1935 august 18

Domnule Director General,

Avem onoare a raporta că în ziua de 17 august a.c., în Buzău, a avut loc adunarea Asociației Uniunii Generale a Romilor din România, filiala Buzău.

La această adunare au luat parte circa 250 persoane, cum și d-l președinte Gh. Niculescu de la centru, care a fost întâmpinat în gara Buzău de un grup de 30 romi.

Au vorbit d-nii:

D-l Matei Postelnicu, proprietar, averescan, din Buzău, președinte de onoare al asociației din oraș și județ, cerând tuturor romilor să se unească, căci numai așa vor putea să-și ajungă scopul dorit și să aibă aceleași drepturi ca și frații lor români, cu care au luptat pentru întregirea neamului, să aibă dreptul a da copiii lor la școli normale, ca pentru mai târziu să-și poată câștiga prestigiul meritat prin muncă.

D-l președinte central al romilor, Gh. Niculescu, din București, cere celor prezenți să-l urmeze și să se unească unul cu altul, căci numai așa vor putea duce lupta și a-și câștiga drepturile.

D-l Dumitru Crăciunescu, președintele romilor din județul și orașul Buzău, mulțumește președintelui central și cere ca toți să se unească pentru a putea

prograsa întreg neamul romilor. D-l Stroe Tudor cere concursul fraților romi în opera ce-au început.

D-l președinte central Gh. Niculescu încheie și mulțumește fraților romi care au luat parte la această adunare, asigurându-i că va munci pentru a putea câștiga drepturile lor.

Adunarea a luat sfârșit la orele 12.

Inspectorul Regiunii de Poliție
[indescifrabil]

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.140,142)

92

Asociația Uniunii Generale a Romilor din România
Persoană Juridică
Sediul Central:
București, Piața Sf. Anton 10
Nr. 1267/28 august 1935

Domnule Prefect,

Contrar ordinului Onor. Ministrului de Interne, care interzice ținerea de adunări de orice natură ar fi, până ce gruparea nu face dovadă că este constituită în asociație și recunoscută „Persoană juridică”, totuși în diverse locuri de la periferie aceste adunări se țin.

Un caz vi-l aducem noi la cunoștință. Un grup de indivizi romi, sub conducerea d-lor Nicolae G. Lache și Apostol Matei, țin aproape regulat întâlniri în fiecare duminică în cartierul Tei, la domiciliul d-lui Nicolae G. Lache din strada Brașoveni-Tei nr. 11 loco.

Oricum acești 2 indivizi au fost excluși din asociația noastră, făcându-se palpabili de lucruri care nu se cadrau cu statutul asociației noastre și care nu caută decât a învrăjbi pe romii din Capitală prin manopere incorecte[1].

Pe aceste considerente, vă rugăm Domnule Prefect să binevoiți a ordona circumscripției respective oprirea acestei și acestor adunări ilegale.

Cu deosebit respect,

Secretar general,
N. Niculescu

D-sale, D-lui Prefect al Poliției Capitalei. Loco

(Arh.St.București, Prefectura Poliției Capitalei, dos. 123/1933, f.147)

[1] N.G. Lache și Apostol Matei au fost excluși în ședința din 10 august 1935, prezidată de G. Niculescu, ca „fiind elemente de dezordine”, ce au adus „injurii grave” la adresa liderilor (cf. „Glasul romilor”, II, 1935, nr. 1, p.2).

Asoc. Uniunii Generale a Romilor din România
Persoană Juridică
Sediul Central:
București, Piața Sf. Anton no. 10
No. 1323/2 octombrie 1935

Domnule Prefect,

Asoc. Uniunea Gen[erală] a Romilor din România, persoană juridică, de sub conducerea d-lui G. Niculescu, președinte central activ, cu deosebită onoare vă comunică prin prezenta înființarea în orașul Cluj a unei filiale a asoc. noastre pentru jud. Cluj, sub conducerea d-lui Nucu Gligore, în calitate de președinte.

Cum această filială a noastră are nevoie de un protectorat și de un ajutor pe tărâmul social, cultural și moral, cu respect vă rugăm domnule prefect să binevoiți a accepta calitatea de membru de onoare al filialei asoc. noastre din Cluj.

În considerație că veți binevoi a accepta această calitate onorifică, respectuos vă rugăm domnule prefect ca în limitele posibilităților să binevoiți a sprijini prin concursul dv. filiala noastră, pentru care vă mulțumim anticipat, asigurându-vă de tot devotamentul nostru.

Cu deosebită stimă.

Președinte central
G. Niculescu

Secretar general
N. Niculescu

D-sale, d-lui prefect al jud. Cluj, dr. Demca. Cluj

(Arh.St.Cluj, Prefectura județului Cluj, dos. 101/1935, f.60)

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara
No. 18.067/1935 nov. 9

**Domnului Director General al Poliției,
Dir. Pol. de Sig. București**

Avem onoare a raporta că în ziua de 3 noiembrie a.c. a avut loc în sala restaurantului „Bojin” din Caransebeș o adunare pentru constituirea unei filiale a romilor din județul Severin, pendinte de Uniunea Generală a Romilor din București.

Au luat parte circa 80 de țigani din Caransebeș și comunele din jud., adunarea fiind prezidată de numitul Căldăraș Cristea, care le-a explicat însemnătatea acestei adunări, îndemnându-i de a porni la luptă ca și celelalte națiuni pentru apărarea drepturilor lor cetățenești.

După aceasta s-a procedat la alegerea comitetului compus din următorii:

1. Căldăraș Cristea, președintele filialei Severin; 2. Căldăraș Ioan, vicepreședinte; 3. Radoș Vasile, secretar general; 4. Sain Nicolae, casier, 15 membri în comitet și 5 supleanți.

Adunarea a luat sfârșit la orele 13, în perfectă ordine și liniște.

Inspector general
[Indescifrabil]

Șeful serv. Sig.
[indescifrabil]

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.141)

95

Chestura Poliției Mun. Lugoj
No. 9488/21 nov. 1935

Domnule Inspector Regional,

Avem onoare a raporta că în ziua de 17 noiembrie a.c., orele 16, în sala restaurantului „Steaua de Aur” din Orșova a avut loc o ședință restrânsă numai cu membrii Comitetului executiv, în număr de 12 persoane, cu care ocazie s-a citit membrilor cuprinsul unei circulări trimisă de Comitetul Central din București, în care se arăta modul de organizare al filialelor, precum și taxele ce urmează a le plăti fiecare membru al Uniunii Generale a Romilor, anunțându-se că va sosi de la București un delegat al centralei, care va arăta tuturor membrilor avantajele ce le prezintă această Uniune, precum și scopul ce urmărește, adică de a uni pe toți romii și a le acorda ajutoare în cazuri de nevoie. A mai fixat apoi o nouă adunare pentru ziua de duminică 24 nov. a.c., când se va face alegerea unui nou comitet.

Ședința a decurs în perfectă ordine, fără a se discuta ceva contra siguranței statului.

Chestor
[indescifrabil]

Secretar
[indescifrabil]

D-sale D-lui Inspector Regional de Poliție Timișoara

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.144)

Chestura Poliției Mun. Lugoj
Nr. 10.047/11 dec. 1935

Domnule Inspector Regional,

Avem onoare a raporta că în ziua de 8 dec. a.c., în sala restaurantului „Deac” din Orșova, a avut loc adunarea filialei romilor din localitate, la care a luat parte un număr de 30 persoane. Ședința a fost deschisă de către președintele filialei Ioan Stan, care a arătat însemnătatea și scopul organizației, arătând că filiala Orșova este pe cale de a se desființa din lipsă de fonduri, nefiind sprijinită, deoarece nu are membri, pentru care face apel la cei prezenți de a da sprijinul lor spre a putea progresa filiala. Nefiind numărul necesar de membri, s-a decis a se ține o nouă adunare, când se va alege un nou comitet de conducere.

Adunarea a luat sfârșit la orele 1 în perfectă liniște și ordine.

Chestor
[indescifrabil]

Secretar
[indescifrabil]

D-sale D-lui Inspector Regional de Poliție Timișoara

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.147)

Prefectura Poliției Municipiului București
Chestura II Negru
Nr. 14/16 ianuarie 1936

Domnule Prefect,

Ca urmare a ordinului Ministrului de Interne nr. 12.365 din 8 octombrie 1935, urmat de ordinul d-voastră rezolutiv, am onoarea a vă înainta alăturatul ordin, binevoind a cunoaște că din informațiile făcute am stabilit:

„Asociația Generală a Țiganilor din România”, cu sediul în strada Vulturi nr. 137, este inexistentă. Pe vremuri, a avut sediul în strada Vulturi nr. 147 la un oarecare Constantin Urziceanu, care a avut rolul de secretar al acestei Asociații.

Există în prezent „Asociația Generală a Romilor din România”, actualmente sediul și-l are pe strada Șerban Vodă 79, de la 23 aprilie 1935. Mai înainte de această dată a avut sediul în Piața de Flori Sf. Anton nr. 10. Alături și statutul Asociației[1].

În șoseaua Iancului nr. 35 se află sediul circ. I Politică Sect. II Negru a „Uniunii Generale a Romilor din România”. Președintele acestei circ. este Vasile Bulgarul, comerciant. Aici însă nu se fac decât înscrieri de membri.